

Rapport från projektet

Organisering av personer med funktionsnedsättning inom SIOS

SIOS
Bellmansgatan 15, 1 tr
118 47 Stockholm
08-55 69 33 60 (vx)
kansli@sios.org
www.sios.org
2013

Rapport från projektet

**Organisering
av personer med
funktionsnedsättning
inom SIOS**

Innehåll

<i>Förord</i>	<i>5</i>
<i>Sammanfattning</i>	<i>6</i>
<i>Inledning</i>	<i>7</i>
<i>Genomförande</i>	<i>8</i>
<i>Projektets mål – diskussion om dess implementering</i>	<i>10</i>
<i>Att gå vidare</i>	<i>13</i>

Förord

Projektet *Organisering av personer med funktionsnedsättning inom SIOS* tar upp en viktig fråga inte bara för personer med funktionsnedsättning och etnisk minoritetsbakgrund utan också för hela SIOS. I grunden handlar det om att bejaka nödvändigheten av att etniska minoritetsorganisationer blir inkluderande organisationer, även utifrån ett mångfaldsperspektiv. Sociala kategorier såsom kön, ålder, funktionsförmåga, etnicitet, sexuell läggning utgör en grund för utformning av livsvillkor och identitet. Genom att arbeta utifrån andra perspektiv än det etniska bejakar organisationerna mångfalden inom sig själva och i samhället. Mångfaldsperspektivet är även ett viktigt verktyg för att avslöja och bekämpa diskriminerande strukturer både inom och utanför organisationerna.

I projektet har SIOS förbund och deras föreningar diskuterat förutsättningarna och tagit fram förslag på hur man kan gå tillväga för att inkludera personer med funktionsnedsättning. Det är början till ett viktigt och långsiktigt arbete som sker inom den ram som är angiven i SIOS Idéprogram.

Vi vill tacka Ungdomsstyrelsen för att ha beviljat medel för projektet. Utan dess stöd hade det inte varit möjligt att driva det. Vi vill även tacka alla som deltagit i samtal, träffar och seminarier för visat engagemang.

Projektledare har varit Julio Fuentes, SIOS verksamhetssekreterare.

Stockholm i februari 2013

Maria Olsson
SIOS ordförande

Sammanfattning

Projektet *Organisering av personer med funktionsnedsättning inom SIOS* drevs under tiden 2011-2013. Projektets mål var att undersöka hur deltagande av personer med funktionsnedsättning inom föreningar och förbund kan främjas, vilka förutsättningar för delaktighet för män och kvinnor med funktionsnedsättningar som finns och vilken typ av organisering av personer med funktionsnedsättning som lämpar sig bäst.

Det fanns flera målgrupper i projektet. En målgrupp var kvinnor och män med funktionsnedsättning inom SIOS medlemsförbund; en annan var styrelserna i SIOS medlemsförbund och en tredje målgrupp var etniska funktionshinderföreningar både inom och utanför SIOS.

Under projekttiden anordnades samtal och träffar för att diskutera hur projektets mål skulle kunna implementeras. Dessutom har seminarier anordnats där man överfört kunskap om problematiken kring etnicitet och funktionshinder samt mångfaldens organisering. Projektets aktiviteter utvecklades i Stor-Stockholm, Göteborg, Köping, Linköping och Malmö. Totalt deltog ca 450 personer tillhörande SIOS styrelse, styrelserna i medlemsförbunden och styrelser och medlemmar i etniska funktionshinderorganisationer.

Projektet har väckt stort intresse och engagemang i vissa förbund och föreningar. Frågorna har känts relevanta och viktiga. Man tyckte att SIOS och dess förbund har ett ansvar för att ta upp dessa frågor på dagordningen. Den bild som framgår av projektet är följande.

Det finns ett stort behov av kompetensutveckling kring frågor om funktionsnedsättning och hur de påverkar kvinnor och män med etnisk minoritetsbakgrund och funktionsnedsättning. Det finns ett fåtal människor med funktionsnedsättning i föreningar och förbund. Inom projektet har olika förslag tagits fram för att främja deras deltagande och öka deras inflytande. Existerande etniska funktionshinderorganisationer ses som en kunskapskälla. En annan inriktning är att utveckla samverkan med funktionshinderorganisationer.

Förslaget om att bilda en Funktionshinderkommitté inom SIOS är ett stort steg i rätt riktning. Det visar en medvetenhet om att det behövs strukturer som bär det intressepolitiska arbetet. Att stödja människor i att företräda sig själva skapar en hållbar styrka för att öka mångfalden och motverka diskriminering både inom och utom organisationerna.

Inledning

SIOS har länge arbetat med frågor kring funktionshinder och etnicitet genom att uppmärksamma de villkor som människor med funktionsnedsättning och etnisk minoritetsbakgrund lever under. Tyngdpunkten i arbetet har varit att ställa krav på samhället att förbättra dessa människors livsvillkor.

Under arbetets gång har även frågan om deltagandet från personer med funktionsnedsättning i etniska minoritetsorganisationer uppmärksammats. Det är viktigt att organisationerna betraktar sig själva utifrån vilka förutsättningar för delaktighet som de erbjuder människor med funktionsnedsättning. Av den anledningen sökte SIOS medel hos Ungdomsstyrelsen för att starta projektet ”Organisering av personer med funktionsnedsättning inom SIOS”.

Projektets mål

Målen för projektet var att undersöka

- hur deltagandet av människor med funktionsnedsättning i förbunden och föreningarna kan främjas
- förutsättningarna för delaktighet för män och kvinnor med funktionsnedsättning
- vilken typ av organisering som lämpar sig bäst

Resonemanget som ledde till de uppställda målen var att SIOS- bör skapa förutsättningar för att främja delaktighet för män och kvinnor med funktionsnedsättning som ett nödvändigt steg i bekämpningen av diskriminering. Det är människorna själva som genom att bli subjekt kan peka ut de diskriminerande strukturer som drabbar dem.

Projektets målgrupper

Det fanns flera målgrupper i projektet. En målgrupp var kvinnor och män med funktionsnedsättning inom SIOS medlemsförbund; en annan var styrelserna i SIOS medlemsförbund och en tredje målgrupp var etniska funktionshinderföreningar både inom och utanför SIOS.

Genomförande

Projektet genomfördes under åren 2011-2013. Under projekttiden anordnades samtal och träffar för att diskutera hur projektets mål skulle kunna implementeras. Dessutom har seminarier anordnats där man överfört kunskap om problematiken kring etnicitet och funktionshinder samt mångfaldens organisering. Projektets aktiviteter utvecklades i Stor-Stockholm, Göteborg, Köping, Linköping och Malmö. Totalt deltog ca 450 personer tillhörande SIOS styrelse, styrelserna i medlemsförbunden och styrelser och medlemmar i etniska funktionshinderorganisationer.

I det följande görs en genomgång av frågor kring etnicitet och funktionshinder samt mångfald och organisering. Detta utgör ett viktigt kunskapsunderlag för att etablera en diskussion om projektets mål och hur de skulle kunna implementeras.

Funktionshinder och funktionsnedsättning

Synen på funktionshinder beror på många faktorer: sociala, ekonomiska, historiska, politiska, kulturella m.m. Det finns olika modeller för att förstå och förklara funktionshinder. I Sverige är den så kallade miljörelaterade modellen den som används mest. Man skiljer på funktionsnedsättning och funktionshinder. Funktionsnedsättning är knuten till individen och kroppens funktionsförmåga. Funktionshinder är knutet till miljö, det omgivande samhället och påverkar individens aktiviteter och delaktighet i samhället.

Funktionshinder och etnicitet

Personer med funktionsnedsättning och personer som invandrat har mycket gemensamt: Båda företeelserna präglar hela livet och påverkar människors identitet, hur de uppfattar sig själva och hur de uppfattas av andra. Man talar om personer med funktionsnedsättning och personer med etnisk minoritetsbakgrund som tillhörande marginaliserade grupper.

Intersektionaliteten funktionshinder och etnicitet

Intersektionalitet betyder korsning. Man kan betrakta funktionshinder och etnicitet som sociala kategorier eller maktordningar. I det här fallet talar vi om *intersektionaliteten funktionshinder och etnicitet* när dessa sociala

kategorier korsar varandra. I praktiken innebär det att vi talar om personer som *både* har funktionsnedsättning och etnisk minoritetsbakgrund.

Man kan skilja på två förhållningssätt i samhället gentemot personer som tillhör dessa båda kategorier.

Det ena är en *kulturalisering*. Det vill säga att betrakta människor med funktionsnedsättning och etnisk minoritetsbakgrund uteslutande utifrån kulturella särdrag.

Det andra förhållningssättet är att behandla dessa människor på ett *homogeniserande* sätt, dvs. att de har samma behov som personer med funktionsnedsättning med svensk bakgrund. Därmed bortser man från människors språkliga, kulturella, sociala och andra specifika behov.

Dessa två förhållningssätt som finns överallt, hos myndigheter och organisationer samt hos människor själva är en bidragande orsak till att personer med funktionsnedsättning kläms mellan olika verksamheterna. Deras möjligheter att få arbete är inte så stora och de deltar inte i samhälls- eller föreningslivet.

Mångfald och organisation

Samhället består idag av organisationer som baseras på sociala kategorier såsom funktionsnedsättning, kön, etnicitet, sexuell läggning, ålder, m.m. Organisationer agerar utifrån sina medlemmars intresse; kvinnor, personer med etnisk minoritetsbakgrund, homosexuella, personer med funktionsnedsättning, m.m. Det är svårt för organisationerna att företräda flera medlemsgrupper samtidigt, som exempelvis kvinnor med funktionsnedsättning eller personer med funktionsnedsättning och etnisk minoritetsbakgrund. Detta gör i sin tur det svårare för personer som identifierar sig med flera gruppers intressen att engagera sig i organisationerna.

Försök har gjorts inom funktionshinderorganisationer att arbeta med personer med funktionsnedsättning och etnisk minoritetsbakgrund och olika organisatoriska former har växt fram. De flesta formerna är baserade på individuellt medlemskap och nätverk som organiseras utifrån språktillhörighet eller det faktum att man har etnisk minoritetsbakgrund. Det har även bildats etniska funktionshinderorganisationer.

Projektets mål – diskussion om dess implementering

Här följer ett sammandrag av de samtal, träffar och seminarier som anordnades inom projektet för att diskutera hur implementering av dess mål skulle kunna ske. Genom projektet ville man ta reda på lämpliga former för organisering av personer med funktionsnedsättning inom SIOS. Projektets syfte var att undersöka hur man kan förstärka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att själva kunna agera, ha en röst och bli subjekt i att motverka diskriminerande strukturer inom organisationerna.

Bemötande och deltagande i föreningar

Under diskussionerna framkom att det är relativt få personer som är engagerade i föreningar eller förbunden som har kunskap om funktionsnedsättning. De flesta förutsätter att människor med funktionsnedsättning och annan etnisk bakgrund får det stöd de behöver. Frågornas komplexitet är ny för dem.

Det framkom också att många föreningar och förbund inte vet om de har medlemmar som har en funktionsnedsättning. De närvarar inte på aktiviteter som anordnas, fast dessa aktiviteter hålls i lokaler anpassade för funktionsnedsatta. En förklaring kan vara att det inte finns några medlemmar med funktionsnedsättning. En annan är att medlemmar i föreningar och förbund inte vågar ta med sig sina familjemedlemmar på aktiviteter på grund av rädsla för hur de kan bli bemötta.

Andra menade att det finns positiva erfarenheter och goda exempel på bemötande i föreningarna, det finns ett omhändertagande engagemang. Erfarenheterna varierar mycket bland förbund och föreningar. Mycket handlar om föreningsmedlemmarnas relation till varandra och personliga relationer.

Vilken typ av funktionsnedsättning det handlar om har också sin betydelse. Många vet inte hur man ska bete sig när det gäller personer med psykisk funktionsnedsättning eller utvecklingsstörning. Även personer med grav synskada ger upphov till osäkerhet om hur man ska bete sig.

Några förslag som lades fram var att starta uppsökande verksamhet och anordna aktiviteter riktade och anpassade till personer med funktionsnedsättning. Det kan handla om att anordna information om deras

rättigheter, hur man söker stöd m.m. Men det kan även handla om att bara träffas.

Att anordna verksamhet för människor med psykiska funktionsnedsättningar bedöms vara svårare än för människor som har fysiska funktionsnedsättningar. Men det är viktigt att man anordnar träffar för personer med psykiska funktionsnedsättningar, t ex dem med nedsatt begåvningsförmåga och deras anhöriga. På det sättet kan man visa de anhöriga att det finns andra med samma typ av funktionsnedsättning. Detta kan attrahera människor som inte tillhör föreningarna. Det är viktigt att arbeta med utformning av information och framförallt att utveckla ett förhållningssätt för att bemöta människor med funktionsnedsättning.

Män och kvinnor med funktionsnedsättningar

En fråga som också diskuterades var om det finns någon skillnad i hur man i samhället betraktar kvinnor och män med funktionsnedsättning och om denna skillnad kunde påverka deras deltagande i föreningar och förbund.

Här var meningarna delade. Många tyckte att diskriminering drabbar både kvinnor och män lika medan andra menade att kvinnor var mest utsatta för diskriminering och dess effekter. Kvinnor har dessutom högre krav att ta hand om familjen och det kan orsaka psykiska påfrestningar om man inte lever upp till dessa förväntningar. Dessa faktorer kan bidra till att kvinnor i högre grad än män stannar hemma och inte deltar i föreningsverksamheten. Detta resonemang gäller dock såväl kvinnor som män med eller utan funktionsnedsättning. Emellertid är deltagandet i föreningar en komplex fråga som beror på många faktorer och som kan variera mellan olika etniska grupper.

I diskussionerna framkom även att de flesta tyckte att män och kvinnor med funktionsnedsättning i stor sett behandlades lika i föreningarna.

Vilken typ av organisering som lämpar sig bäst

När det gäller frågan om vilken typ av organisationsform som lämpar sig bäst för att arbeta med frågor kring funktionsnedsättning tyckte de flesta att en organisering på förbunds nivå verkar lämpligast på grund av att det idag finns relativt få medlemmar med funktionsnedsättning.

Om uppsökande verksamhet på föreningsnivå ger resultat kommer man till ett annat läge. Denna fråga relateras också till vilken typ av funktionsnedsättning man har. Människor söker det gemensamma och då är det svårt för människor med olika funktionsnedsättningar att ha ett gemensamt intresse, eftersom deras behov är olika. Samtidigt är språket en enande faktor som tillåter utbyte av erfarenheter på en gemensam grund.

Ett nytt sätt att organisera sig som kallades för ”cyberföreningsskap” skulle främst passa ungdomar. Om det handlar om ett fåtal personer spridda runt om i Sverige kan man bilda en grupp på Facebook eller i annat forum och ha kontakt på det sättet.

I diskussionerna togs också upp hur förbunden, samt föreningar/förbund ska kunna erbjuda sina medlemmar med funktionsnedsättning inflytande i organisationerna. Ett förslag var att alltid ha en person som driver denna fråga och att det under årsmöten ges plats åt detta ämne som en punkt i dagordningen. Ett annat förslag var att ha en hedersplats i förbundsstyrelserna, för att låta de funktionsnedsatta föra sin egen talan. Även kvotering kom på tal som ett förslag på hur de funktionsnedsatta ska få inflytande.

Ytterligare ett förslag som lades fram var att skapa en kommitté inom SIOS som ska arbeta med frågor rörande funktionshinder. Kommitténs uppgifter skulle kunna vara att ta fram en handlingsplan för att arbeta med funktionshinderfrågor inom SIOS och en intressepolitisk plattform för personer med funktionsnedsättning och etnisk minoritetsbakgrund. En viktig fråga i handlingsplanen är att finna former för att erbjuda råd och stöd för de enskilda personerna med funktionsnedsättning. En annan uppgift är att utveckla de samverkansformer som redan finns med funktionshinderrörelsen (Sfi-gruppen som bildats mellan SIOS, HRF, SRF, DHR och Dyslexiförbundet) och även finna nya former för samverkan med dessa och andra funktionshinderorganisationer. Kommittén för funktionshinderfrågor kan vara en viktig motor för att sätta igång arbete och få människor att känna sig välkomna i etniska minoritetsorganisationer. Människor blir mer motiverade att delta i organisationer när de konstaterar att organisationerna bevakar och driver de frågor som är viktiga för dem.

Etniska funktionshinderorganisationer

Projektledningen träffade under projekttiden ett antal etniska funktionshinderorganisationer. Det vill säga organisationer som är bildade på etnisk eller språklig grund och som organiserar personer med

funktionsnedsättning. I projektet anordnades träffar och seminarier med dessa föreningar.

Trots att deras villkor varierar finns det vissa gemensamma nämnare i deras utveckling. Det är ett fåtal lokala organisationer i hela landet, kanske mindre än 10. Det är ingen som vet med säkerhet. De flesta bildades för 10 år sedan, medan en förening bildades för 3 år sedan. De flesta började med en kärngrupp av personer med funktionsnedsättning och deras anhöriga som sedan har utvidgats till andra som har blivit medlemmar. Deras antal varierar mellan 40 till ca 130 medlemmar. En del får stöd från kommunerna, andra inte. En del har tillgång till eller egna lokaler medan andra inte har det. En del ger stöd på ideell basis till sina medlemmar när det gäller kontakter med myndigheter medan andra har svårigheter att ge stöd. Gemensamt för organisationerna är språket som fungerar som ett kitt över etnicitetsgränser. Föreningar organiserar människor med olika funktionsnedsättning, allt från synnedsättning till psykiska funktionsnedsättningar. Denna komplexitet i medlemssammansättningen gör att etniska funktionshinderföreningar är nästan beroende av eldsjälarna som ligger mycket frivilligt arbete och som driver verksamheten framåt.

Etniska funktionshinderföreningar är en viktig referens- och kunskapskälla för SIOS fortsatta arbete i denna fråga. De utgör en typ av organisering som behöver artikuleras med andra organisationsformer (exempelvis nätverk) så att deras förmåga att organisera människor tas till vara. Deras verksamhet och möjlighet att ge stöd till sina medlemmar bör förstärkas.

Att gå vidare

Projektet har väckt stort intresse och engagemang i vissa förbund och föreningar. Frågorna har känts relevanta och viktiga. Man tyckte att SIOS och dess förbund har ett ansvar för att ta upp dessa frågor på dagordningen. Den bild som framgår av projektet är följande.

Det konstateras att det finns ett stort behov av kompetensutveckling om frågor kring funktionsnedsättning och funktionshinder och hur de påverkar kvinnor och män med etnisk minoritetsbakgrund och funktionsnedsättning. Det finns ett fåtal människor med funktionsnedsättning i föreningar och förbund. Det har dock inom projektet tagits fram olika förslag från uppsökande verksamhet till riktade aktiviteter för att främja deras deltagande.

Det finns förslag om att öka inflytandet för personer med funktionsnedsättning inom organisationerna och utveckla samverkan med funktionshinderorganisationer.

Förslaget om att bilda en Funktionshinderkommitté inom SIOS är ett stort steg i rätt riktning. Det visar en medvetenhet om att det inte räcker med att bjuda in personer med funktionsnedsättning till organisationerna, utan det behövs strukturer som bär det intressepolitiska arbetet. Att stödja människor att företräda sig själva skapar en hållbar styrka för att öka mångfalden och motverka diskriminering både inom och utom organisationerna.

SIOS

SIOS är ett partipolitiskt och religiöst obundet samarbetsorgan för erkända och icke erkända etniska minoritetsorganisationer.

SIOS uppgift är att driva minoritetspolitiska frågor och att verka för en mångfaldspolitik som präglar hela samhället. Det gäller språklig och kulturell pluralism, frågor om jämlikhet och mångfald samt delaktighet och demokratisk utveckling. SIOS arbetar även för en förstärkning av medlemmarnas samarbete för sina gemensamma intressen. Det sker genom olika former av opinionsbildning, seminarier, uppvaktningar, remissyttranden, projektverksamhet mm.

Samarbetet i SIOS sker genom en vald styrelse med representanter för medlemsförbunden och med hjälp av ett sekretariat med säte i Stockholm. SIOS har 22 medlemsförbund vilka omfattar drygt 300 lokala föreningar och ca 75 000 medlemmar sprida runtom i Sverige.

Medlemsförbund

Assyriska riksförbundet, Chilenska riksförbundet, Eritreanska riksförbundet, Finlandssvenskarnas riksförbund, Grekiska riksförbundet, Iranska riksförbundet, Italienska riksförbundet, Kinesiska riksförbundet, Kurdiska riksförbundet, Polska riksförbundet, Portugisiska riksförbundet, Riksförbundet Roma International, Ryska riksförbundet, Serbernas riksförbund, Serbiska Ungdomsorganisationen, Somaliska riksförbundet, Spanska riksförbundet, Syrianska riksförbundet, Turkiska kvinnoförbundet, Turkiska riksförbundet, Ukrainska alliansen och Yarsanförbundet.

SIOS
Bellmansgatan 15, 1 tr
118 47 Stockholm
08-55 69 33 60 (vx)
kansli@sios.org
www.sios.org